חגיגה ד
sinai.org.il

תזכורת למשנה

הכל חייבים בראייה
חוץ מחרש שוטה וקטן
טומטום ואנדרוגינוס ונשים
ועבדים שאינם משוחררים
החיגר, והסומא, והחולה והזקן
ומי שאינו יכול לעלות ברגליו

בדפים האחרונים דיברנו
על חרש ושוטה
היום נדבר על השאר

הפסוקים

"שָׁלֹשׁ רְגָלִים תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה...
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן ה'"
(שמות כג)

"שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה
כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ"
(דברים טז, טז)

המשך דיון בפטורים שבמשנה

פטור טומטום, אנדרוגינוס נשים וילדים ואנשים מסריחים

ת"ר
"יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ"

זכור
למעט נשים

למה צריך לימוד
הרי זה מצוות עשה
שהזמן גרמא?

תשובה
כי היינו חושבים ללמוד
גז"ש מהקהל שחייבות
לכן צריך לימוד לפטור

זכורך
למעט טומטום ואנדרוגינוס

אנדרוגינוס
מובן

לולי הפסוק היינו מחייבים
(כי הוא גם זכר וגם נקבה)
ובא הפסוק ובכ"ז פוטר
(כי הוא ברייה בפני עצמה)

טומטום
למה צריך פסוק?

הרי זה ספק
ומספק ודאי פטור
(מובן לדעות שספיקא דאורייתא פטור מהתורה
ורק חייב מדרבנן)

עונה אביי
מדובר כאן **בודאי זכר**
(שביציו יוצאות)
ובכ"ז פטור כי הגיד מוסתר
(הזכרות לא ניכרת)

כל זכורך

בברייתא
לרבות את הקטנים

והרי המשנה
פטרה קטנים?

תשובה
אכן פטורים, והריבוי זה מדין **חינוך**
והפסוק רק **אסכמתא**

גמרא
למעט אנשים מסריחים
(כמו בורסקי)
שלא יכולים לעלות עם כולם

פטור עבדים

רב הונא - מקור:
"אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן ה'"
רק מי שיש לו **אדון אחד**

למה צריך מקור?
הרי יש גז"ש
בין עבד לאישה שפטורה

עונה רבינא:
צריך מקור לפטור חצי עבד חצי בן חורין
שכיון שהוא גם חצי בן חורין
היינו חושבים שחייב.
קמ"ל שפטור

וכך מדויק מהמשנה
שהיא פוטרת חצי עבד חצי בן חורין
"עבדים שאינם משוחררים"
כלומר השתחררו אבל לא לגמרי

ורש"י מזכיר את דף ב
שהפטור זה לפי "משנה ראשונה"
(שלב"ה לא מחייבים את האדון לשחררו)
אך לפי משנה אחרונה
(שגם לב"ה חייב לשחררו)
חייב
כי כעת **נחשב שיש לו רק אדון אחד.**

חיגר, חולה, זקן ומי שאינו יכול לעלות ברגליו וסומא

"ושאינו יכול לעלות רגליו"

רבא
לרבות **מפונקים** שלא יכולים
ללכת **יחפים** במקדש
שהם פטורים

והמקור
שאסור ללכת יחפים:
"כי תבואו לראות פני
מי ביקש זאת מידכם **רמוס**
(בנעליים) חצרי"
(ישעיהו א)

לגבי סומא

ר"ח בן דהבאי (וכן ב.)
"יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי ה'"
יֵרָאֶה
למד שסומא פטור
(ואפילו סומא בעין אחת)

אך בברייתא
הוא מובא יחד עם חיגר
משמע שהפטור זה משום
שלא יכול לעלות ברגליו

מקור
ת"ר

תנא קמא
רגלים - למעט בעל קבין
(שאין לו רגליים כלל),

תוס'
באמת גם ת"ק
מסכים לדעה השנייה

דבר אחר
פעמים למעט בעל קבין (רש"י)
ורגלים למעט גם חיגר וחולה וכו'
כמו שר' תנחומא אמר בדף ג

תנא
עוד שני פטורים שלא
הוזכרו במשנה

טמא
דברים יב, ה-ו
"כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר ה' אֱלֹקֵיכֶם...
לְשַׁכְּנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה
וְהֵבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם..."

כל שישנו **בביאה** (למקדש) - ולא טמא
ישנו **בהבאת** קרבנות

ערל
נלמד מטמא

לגבי אכילת תרומה:
"אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן
וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל..."
(ויקרא כב)

לרבות את הערל

אגדתא
פסוקים שגרמו לאמוראים **לבכות**

רב הונא

הפער בין דברים לישעיהו א

"שלוש פעמים בשנה **יראה**"
מול
"כי תבואו **לראות** פני,
מי ביקש זאת מידכם"

"**וזבחת** שלמים ואכלת שם"
מול
"למה לי רוב **זבחכם**"

ר' אלעזר

"ולא יכלו אחיו לענות אותו
כי **נבהלו** מפניו"

אוי לנו מיום הדין

שמואל: "למה הרגזתני להעלות אותי" -
שנבהל שנלקח שוב מהדין
(ולכן מביא גם את משה איתו)

ר' אמי

כולי היא ואולי?

"יתן בעפר פיהו,
אולי יש תיקווה"

"בקשו צדק, בקשו ענווה,
אולי תיסתרו ביום אף ה'"

ר' אסי

שנאו רע ואהבו טוב...
אולי יחנן ה'

רב יוסף

ויש נספה בלא משפט

סיפור על זה
שהשליח של מלאך המוות
לקח בטעות מרים אחרת,
ולא החזירו אותה לחיים

איך יכול לשלוט בה?
תשובה: נכוותה, ולכן **איתרע מזלה**

והרי עוד לא הסתיים זמן הדור?
תשובה: הם אכן עוד לא הולכים לעולם הבא
אלא מלאך המוות רועה אותם בינתיים

והרי לא הסתיימו שנותיהם?
תשובה: מוסיף את השנים לצורבא מרבנן
שמעביר על מידותיו